

Під час дослідження усного мовлення в судових засіданнях виділено типи перекладу: послідовний, паралельний, фінальний.

Сегментація мовлення програмується характером дихання людини, синтаксичною і семантичною спрямованістю тексту. В експерименті встановлено, що мовлення сегментується на фрази тривалістю від 5 до 9 секунд. Такі часові рамки співвідносяться з числом 7 ± 2 – кількістю одиниць, які середньостатистична людина здатна тримати в робочій, короткостроковій пам'яті.

Виявлено чотири дистанції між перекладачем і адресатом, які виникають у різних ситуаціях кримінального провадження (20–50 см; 50–120 см; 120–400 см; понад 400 см).

Виділено чотири діапазони інтенсивності звучання в усному судовому перекладі (30–35 дБ; 40–45 дБ; 45–55 дБ; 55–65 дБ).

Отримані дані дають змогу будувати стратегію і тактику перекладу, адекватно і швидко здійснювати усний судовий переклад.

Судовий перекладач – фахівець-філолог, який має бути обізнаний з юридичною, медичною, військовою та ін. термінологією, вміти стилістично та граматично правильно оформлювати як письмовий, так і усний текст, знати та вміти застосовувати знання з риторики, акторської майстерності, володіти гарною пам'яттю, чіткою дикцією, силою голосу, знаннями з основ психології.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лингвистические исследования в конце XX в. Москва, 2000.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Київ, 2016. 371 с.
3. Бродский М.Ю. Устный перевод: история и современность. Екатеринбург, 2012. 265 с.
4. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. Москва, 2000.
5. Максимов С.Е. Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови). Київ, 2007. 416 с.
6. Саприкін С.С. Світ усного перекладу. Вінниця, 2011. 223 с.
7. Потапова Р.К. Теоретические и прикладные аспекты речевой сегментологии. *Проблемы фонетики*. Москва, 1995. С. 7–20.

УДК 811.112.2=161.2'374.2:61]-026.39

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.10-2.12>

СЛОВОТВІРНІ СИМУЛЯКРИ В МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

WORD-FORMATION SIMULACRA IN MEDICAL TERMINOLOGY

Сайко М.А.,

orcid.org/0000-0001-8098-0595

аспірант катедри германської філології та перекладу

Інституту філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

У статті висвітлюється симуляційна природа словотвірних моделей в українській медичній термінології. Доведено, що спотворення лінгвістичного коду, ілюзія його нормативної еквівалентності та його серійне залучення до лексикографічних джерел спричинилися до панівного становища термінів зі складниками **-видний** і **-подібний** у сучасній медичній терміносистемі. Окрім лексикографічних джерел, до розвідки залучена німецько-українська перекладна література, вивчення якої засвідчує ненормативність накиннутих словотвірних засобів, що патетично поглинули всі нормативні перекладові моделі та започаткували їхнє безупинне репродукування. Стрижневою у цьому дослідженні є діяхронна метода (метода історичної реконструкції), позаяк саме вона уможливіє вивчення історії залучення не лише окремих термінів до дискурсу медицини, але і словотвірних моделей, які слугують підґрунтям для стандартизації медичної термінології.

Відштовхом для дослідження слугує твердження про те, що переклад є гіперреальністю, себто симулякром третього порядку, для якого підробка (перший порядок) і серійність (другий порядок) є лише початковими формами. Розвідка провадиться на площині медичних текстів, що уможливіє вивчення термінів-відповідників кризь призму симулякрів. Термінологічним симулякром вважається мовний відбиток колоніального дискурсу в українській терміносистемі у вигляді терміна, уподібненого до структурних і семантичних зразків російської мови. Першопричиною виникнення та розповсюдження термінологічних симулякрів є непоборне бажання радянської влади очолити гру на «шахівниці перекладу», саме тому вона послідовно вдається до уподібнення української термінології до російських зразків: ухвалення резолюцій комісії Народного комісаріату освіти, оприлюднення «Медичного термінологічного бюлетеня». Аби сьогодні не бути заручниками приписів ненормативного словотвору сталінського колоніального

дискурсу, у статті здійснено десимулякризацію чинної анатомічної номенклатури та виокремлено сім способів нормативного відтворювання німецьких медичних термінів українською мовою.

Ключові слова: переклад, симулякр, медична термінологія, закон термінологічного детермінізму, мовна норма, нормативний словотвір.

The article sheds light on the simulation nature of word-formation models in Ukrainian medical terminology. It has been proven that the distortion of the linguistic code, the illusion of its normative equivalence and its serial involvement into lexicographic sources has led to the dominant position of terms with the components **-видний** and **-подібний** in modern medical terminology. In addition to lexicographic sources, the research involves German-Ukrainian translated literature, the study of which testifies to abnormality of the imposed word-building tools, which pathetically absorbed all the normative translation models and initiated their continuous reproduction. The backbone in this study is the diachronic method (the method of historical reconstruction), as it makes it possible to study the history of involving not only certain terms in the discourse of medicine, but also word-building models, which serve as the basis for the standardization of medical terminology.

The foothold for the study is the assertion that translation refers to hyperreality, meaning it is the simulacrum of the third order for which the falsification (the first order) and mass production (the second order) are only initial forms. The research has been carried out on the basis of medical texts, which makes it possible to study equivalent terms through the prism of simulacra. A terminological simulacrum is a linguistic imprint of the colonial discourse in the Ukrainian terminology system, in the form of a term similar to structural and semantic samples of the Russian language. The root cause of the emergence and spread of terminological simulacra is the reluctant desire of the Soviet authorities to lead the game on the "translation chessboard", which is why it consistently resorted to assimilating the Ukrainian terminology to Russian models: adopting resolutions by the Commission of the People's Commissariat for Education, publishing the "Bulletin of Medical Terminology". In order not to be hostage to the instructions of the non-normative word-formation of the Stalin's colonial discourse today, the article deals with the desimulacrization of the current anatomical nomenclature and identifies seven methods for the normative translation of German medical terms into Ukrainian.

Key words: translation, simulacrum, medical terminology, law of terminological determinism, language norm, normative word-formation.

Порушване питання стосується передусім симуляційної природи українських медичних термінів зі складниками **-видний** і **-подібний**, а також процесів нормативного словотвору в контексті німецько-українського медичного перекладу. Новизна дослідження полягає у зіставній історичній реконструкції вживання медичних термінів із такими складниками, саме тому методологічну базу розвідки формує діяхронна соціолінгвістична метода, якій підпорядковуються порівняльно-зіставна, структурна й описова методи, що уможливають повернення до питомих моделей словотвору. Об'єктом цієї розвідки є українські та німецькі медичні терміни, а предметом – нормативність відтворювання словотвірних моделей німецьких медичних термінів українською мовою. Матеріалами для дослідження слугували фахові лексикографічні джерела, чинна анатомічна номенклатура, а також німецько-українська перекладна медична література.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Запропоновану розвідку можна правно вважати логічним продовженням дослідження під назвою «У боротьбі за кожен термін: на шляху до створення німецько-українського медичного словника» [1], яке викриває приховані механізми уподібнення української термінології до російських зразків. Однак у статті лише побіжно згадується «намагання винищити питомий український прикметниковий наросток **-уватий**, який означає подібність до іменника, від якого походять». Наприклад, **herzförmig** – *серцюватий* (а не

серцевидний); **nierenförmig** – *ниткуватий* (а не *нитковидний*) тощо [1, с. 118]. Доречним було б припущення про те, що згаданий наросток не є єдиним нормативним словотвірним засобом відтворювання українською мовою німецьких прикметників, які означають подібність до іменника (**-artig, -förmig, -ähnlich** тощо), а також складних іменникових термінів.

Визначуване завдання. Отож, завдання цієї розвідки полягає у вивченні симуляційної природи термінів зі складниками **-видний** і **-подібний** в українській медичній терміносистемі, а також у виокремленні нормативних словотвірних засобів відтворювання німецьких медичних термінів українською мовою.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж розглядати нормативні словотвірні засоби відтворювання виучуваної термінології, пропонуємо послідовно довести симуляційність природи наростків **-видний** і **-подібний** в українській мові. Термінологічним симулякром вважається *стороннє тіло, що видає себе за природний і повновартісний «орган» української медичної терміносистеми* [1, с. 116]. Однак, оскільки перекладознавство потребує чіткішого означення цієї категорії, без пересади необхідно ствердити, що **термінологічним симулякром** є мовний відбиток колоніального дискурсу в українській терміносистемі у вигляді терміна, уподібненого до структурних і семантичних зразків російської мови. Навіть більше, термінологічні симулякри є головним вицвітом мовної реалізації ідеологіч-

них настанов колоніальної влади СРСР на термінологічній площині. Натомість **термінологічна десимулякризація** – це матеріальний прояв деколонізації української терміносистеми в контексті постколоніального дискурсу. Отож, звідки масмо викривлений лінгвістичний код, що цілком спотворює реальність? Відповідь на це питання можна дати за допомогою вивчення закону термінологічного детермінізму (термін наш), себто крізь призму вивчення причин (замасковування, спотворювання та приховування термінів і нормативних словотвірних засобів), а також наслідків (стихійної репродукції викривленого лінгвістичного коду).

Характерною причиною виникнення та розповсюдження термінологічних симулякрів є неспорне бажання радянської влади очолити гру на «шахівниці перекладу», де вона щонайкраще маніпулювала б знаками та кодами. Саме тому одним із перших її кроків стає ухвалення відповідних резолюцій комісії Народного комісаріату освіти (НКО): у справі перевірки роботи на мовному фронті на доповідь тов. Хвилі; для перевірки роботи на мовному фронті в питаннях термінології; для перевірки роботи на мовному фронті в справі граматичній [2, с. 140–152]. На potwierдження цього подаю лише декілька знаменних і показових цитат із резолюцій:

– «Переглянути наукову і учбову підручникову літературу, <...>, та надалі спрямувати висвітлення мовних питань з марксистсько-ленінських методологічних позицій» [2, с. 142].

– «Інститут наукової мови в Києві за час свого існування видав 15 словників. Методологія укладання цих словників <...> в своїй суті буржуазно-націоналістична. У застосуванні до української термінології ця методологія виглядає як лінія на цілковите відмежування української мови від інших мов, зокрема від російської, як лінія, спрямована на самобутність української мови...» [2, с. 143–144].

– «Термін має бути відповідний до загальної мовної політики радянської влади» [2, с. 147].

Наступним послідовним кроком радянської влади стає оприлюднення «Медичного термінологічного бюлетеня» 1934 р., «який спричинився до очевидного уподібнення української медичної термінології до термінології російської мови» [1, с. 117]. Саме в ньому нормативний наросток **-уват-ий** зазнає нищівного осуду, позаяк «утворює тенденційний розрив поміж двома термінологіями – російською і українською» [3, с. 17]. Однак, зважаючи на поширеність нормативних словотвірних наростків, «у деяких випад-

ках ми [укладачі бюлетеня] залишили форми на **-уватий** чи **-ястий**, **-астий**, як відповідники до форм на **-видний**, **-образний**» [3, с. 18], бо вони «є широко вживані в масовій мові слова-терміни» [3, с. 18].

У цьому контексті уваговартними є статистичні дані з бюлетеня [3]:

-подібний: 50 вживань (наприклад, *пальцеподібний*, *променеподібний*, *червоподібний*, *сочевицеподібний* тощо);

-видний: 19 вживань (наприклад, *грушовидний*, *зубовидний*, *листовидний*, *кубовидний* тощо).

Пропоную зіставити отримані дані з кількісними показниками з двох медичних словників, що видавалися до оприлюднення бюлетеня.

Медичний російсько-український словник (В. Кисільов, 1928) [4]:

-подібний: вжито 1 раз (*тифоидная горячка* (*febris typhoidea*) – *гарячка тифоподібна*, *гарячка тифиста* (*тифовиста*);

-видний: –.

Практичний словник медичної термінології (В. Крамаревський, 1931) [5]:

-подібний: вжито 1 раз (*мужеподобная* (о жєницине) (*virago*) – *мужувата*, *мужоподібна*);

-видний: –.

Беззаперечним є той факт, що прорадянський Науково-дослідний інститут мовознавства діяв у системі координат тогочасної ідеології, саме тому вирішив, «дослідивши глибше це питання про слова з **-подібний** і **-видний** в новій українській літературній мові, ліквідувати надмірне поширення суфікса **-уватий**, залишивши його як основний відповідник до російського суфікса **-оватий**» [2, с. 156]. Показово, що йдеться тут про «нову» українську мову, бо ж «стара» таких форм зовсім не знала. Аби це підтвердити, пропоную звернутися *ad fontes*, до корифеїв українського слова.

Олена Курило, наприклад, стверджувала, що «українська мова має на означення подібності свої наростки **-уватий**, **-истий**, **-астий** (**-ястий**). Наросток **-уватий** головним своїм відтінком означає подібність до поняття, що в корені» [6, с. 93]. Навіть більше, «наросток **-астий** (**-ястий**), крім свого значіння рясноти, як його додати до речівникового пня <...> має ще й значіння подібності, як його додати до прикметникового пня», а «з речівниковим пнем цей наросток, також наросток **-истий**, можуть дати значіння подібності: *кулястий* (Земля *куляста*, як *кавун* *Гр.*), *звивистий* (*зигзагообразний*), *вилкастий* (*виллообразний*), *діжистий* (= *діжкуватий*)» [6, с. 93–94]. У контексті нормативного тво-

рення медичної термінології варто згадати першу українську анатомічну номенклатуру («*Nomina anatomica ukrainica*» [7]), яку було оприлюднено 1925 р. в Києві. Мовним редактором анатомічного словника була саме Олена Курило. Вивчення джерела дає змогу стверджувати, що воно не містить жодної лексеми з наростками **-видний** і **-подібний**.

«Німець за походженням, але українець за переконанням» [8, с. 85], Юрій Шевельов також подарував українцям вишкіл з української мови. Він чітко зазначив, що «<...> подібність до предмета показують наростки **-аст(ий)** (**-яст(ий)**) з наголосом на наростку, напр., кулястий, дугастий, зміястий, <...>; **-ам(ий)** з наголосом на наростку, напр., стрільчатий, стовбатий; **-ист(ий)**, напр., драглистий; і особливо часто **-уват(ий)** (**-юват(ий)**), напр., серцюватий, ліжкуватий, яйцюватий, <...>» [9, с. 273–274].

Українські фахові словники часто звинувачували в тому, що вони укладалися «не без певної націоналістичної тенденції відмежуватися від схожості з російською мовою і культивувати “своє одмітне”» [2, с. 156]. Аби спростувати такі твердження, необхідно залучити до розвідки перекладну літературу, зокрема ту, що перекладалася українською мовою, коли спеціалізованих словників, наприклад, німецько-українських, ще не було.

Переклад підручника з ембріології Оскара Гертвіга «*Die Elemente der Entwicklungslehre und der Wirbeltiere*» [10] (укр. «Елементи ембріології людини та хребтовців» [11]) здійснив О. Черняхівський 1928 р. Пропоную розглянути деякі приклади відтворення досліджуваних лексичних одиниць:

1) *Das reife Ei besitzt nur die Hälfte der chromatischen Substanz eines Normalkerns zur Zeit des bläschenförmigen Ruhezustandes* [10, с. 27].

2) *Спіле яйце містить у собі лише половину хроматину нормального ядра, поки настане пухирчаста стадія спокою* [11, с. 42].

<...> *dagegen sich mit dem Körper des Epistropheus vereinigt und seinen Zahnfortsatz darstellt (Knochenkern im Zahnfortsatz)* [10, с. 397].

3) <...> *й сполучається з тілом epistrophei, являючи собою схожий на зуб його паросток (ядро скостеніння в зубуватому паросткові)* [11, с. 406].

Die Verknöcherung erfolgt in derselben Weise wie an der Wirbelsäule und am Primordialcranium von Knochenkernen aus unter Zerstörung und Ersatz des Knorpelgewebes durch Knochengewebe [10, с. 399].

Скостеніння відбувається так само, як і в примордіальному черепі та в хребті, починаючись

з ядер скостеніння, хрящувата тканина руйнується й її заступає кістяна [11, с. 408].

Натомість сьогодні медики та медичні перекладачі послуговуються термінологічними симулярами: замість *пухирчастий* чи *міхурчастий* вживається *пухироподібний* чи *міхуроподібний*, замість *зубуватий* – *зубоподібний*, замість *хрящуватий* – *хрящоподібний* тощо. Знаково, що досліджуване джерело було оприлюднене до того, коли радянська влада втрутилася до української термінології, про що мовилося дещо вище.

Особливої уваги потребує німецькомовна медична література, переклади якої здійснювалися після ухвалення приписів «*нової*» української мови, що спричинилися до репродукування викривленого лінгвістичного коду. Переклад підручника Адольфа Штрюмпеля «*Lehrbuch der speziellen Pathologie und Therapie der inneren Krankheiten*» [12] (укр. «Підручник спеціальної патології і терапії внутрішніх хвороб» [13]) вийшов друком за редакцією С. Генеса 1937 р. Подані нижче приклади з підручника беззаперечно засвідчують дію закону термінологічного детермінізму:

1) <...> *sieht man anfangs kleine punktförmige weiße Beläge, die allmählich eine große Ausdehnung gewinnen können* [12, с. 477].

<...> *видно спочатку маленькі точкоподібні білуваті нальоти, які можуть поступово дуже поширитися* [13, с. 10].

2) ... *spindelförmige Erweiterungen des Ösophagus betrachtet man in Anschluss an Stenosen der Cardia* [12, с. 502].

<...> *веретеноподібні розширення стравоходу спостерігаються в зв'язку з органічними звуженнями кардії* [13, с. 36].

3) *Die großen, sackartigen Divertikel hängen also zwischen der Speiseröhre und der vorderen Wand der Wirbelsäule herab* [12, с. 504].

Отже, великі мішкоподібні дивертикули звисають униз між стравоходом і передньою поверхнею хребетного стовпа [13, с. 39].

Дія згаданого закону полягає в подвоєнні та доповненні референтної ілюзії, бо ж накинута перекладова модель відтворення виучуваних лексем патетично поглинула всі нормативні словотвірні моделі та започаткувала їхнє безупинне репродукування. Дійсно, операційна симуляція, залучена до площини перекладу, знищила будь-які самобутні референції: замість нормативного *цятковий* маємо *точкоподібний*, замість *веретуватий* – *веретеноподібний*, замість *мішкуватий* – *мішкоподібний*.

Спотворення лінгвістичного коду, ілюзія його нормативної еквівалентності та його серійне

залучення до лексикографічних джерел у 30-х рр. спричинилися до нестримної прогресії його самовідтворювання. Чинна анатомічна номенклатура (за ред. І.І. Бобрика) [14], наприклад, містить понад 300 лексем зі складником **-nodibnuy**. Саме тому є нагальна потреба у виокремленні нормативних засобів їхнього відтворювання українською мовою. Перелік поданих нижче термінів слугує термінологічній десимулякризації українських прикметникових словотвірних моделей. Подекуди в дужках додатково подається коментар, якщо український нормативний відповідник утворюється від відмінного кореня, що був поданий у чинній анатомічній номенклатурі:

1) Наросток **-увам-ий (-ювам-ий)**:

birnenförmiger Muskel – грушкуватий м'яз; **Blätterpapillen** – листуваті пипки (а не листоводібні сосочки); **bogenförmige Linie** – дугуваталінія; **Deltamuskel** – дельтуватий м'яз; **dendritischer Typ** – деревуватий тип; **Erbsenbein** – горохувата кістка; **Fadenpapillen** – ниткуваті пипки; **Flügelmuskel** – крилуватий м'яз; **kegelförmiger Höcker** – конусуватий горбок; **Keilknorpel** – клинкуватий хрящ; **kleines Vieleck** – трапезувата кістка; **Kondylengelenk** – еліпсуватий суглоб; **Lambdoidnaht** – ламбдувате шво; **linsenförmiger Kern** – сочкувате ядро (а не сочевицеподібне ядро); **Nussgelenk** – чапсуватий суглоб; **ohrmuschelförmige Fläche** – вушкувата поверхня; **Pfropfkern** – коркувате ядро; **Pilzpapillen** – грибуваті пипки; **sackartiger Rezessus** – мішкуватий заступок; **Sattelgelenk** – сідлуватий суглоб; **Scaphoidknochen** – човнувата кістка; **schleifenförmiges Läppchen** – петлювата часточка; **schleuderförmiges Band** – пращувата зв'язка; **schneckenförmiger Fortsatz** – слимакуватий відросток (а не завиткоподібний відросток); **Schollenmuskel** – камбалуватий м'яз; **sichelförmiger Fortsatz** – серпуватий відросток; **Sigmaschlinge** – сигмувата ободова кишка; **spindelförmiger Muskel** – веретенуватий м'яз; **spiralförmige Schicht** – спіралюватий шар; **Styloidfortsatz** – шишуватий відросток; **Trapezmuskel** – трапезуватий м'яз; **wurmförmige Muskeln** – червуваті м'язи.

2) Наросток **-ов-ий**:

Mandelkern – мигдаликове тіло; **palmenartige Falten** – пальмові складки; **Rautenhirn** – ромбовий мозок; **Rippenfortsatz** – ребровий відросток; **Papillarfortsatz** – пипковий відросток (а не сосочкоподібний відросток); **Schilddrüse** – щитова залоза; **Squamomastoidnaht** – лусково-пипкове шво (а не лускоподібне шво); **Warzenfortsatz** – пип-

ковий відросток (а не соскоподібний відросток); **Zirbeldrüse** – шишкова залоза.

3) Наросток **-ев-ий**:

fingerförmige Eindrücke – пальцеві втиснення; **Ringknorpel** – персневий хрящ; **Schwertfortsatz, schwertförmiger Fortsatz** – мечевий відросток.

4) Наросток **-ам-ий**:

kreuzförmige Knochenerhebung – хрещате підвищення; **Rabenschnabelfortsatz** – дзьобатий відросток; **Scharniergelenk, Ginglymus** – коліщатий суглоб (а не блокоподібний суглоб).

5) Наросток **-н-ий**:

Rankengeflecht – виноградне плетиво (а не лозоподібне сплетення); **Sesambein** – сочевична кістка (а не сесамоподібна кістка).

6) Наросток **-аст-ий**:

Würfelbein, Kuboid – гранчаста кістка (а не кубоподібна кістка).

7) Описовим способом відтворювання можна послуговуватися лише в тому разі, коли не йдеться про номенклатурний термін:

pendelartig – на взір / у формі маятника, як маятник.

In einiger Entfernung hinter den Schlundspalten entsteht durcheine spindelförmige Erweiterung des Darmrohrs der Magen, <...> [10, с. 202].

На деякому віддаленні ззаду від зябрових щілин утворюється шлунок через розширення кишки у формі веретена [11, с. 226].

Висновки. Отож, результати провадження цієї розвідки дають достатньо неспростовних підстав, аби стверджувати, що терміни зі складниками **-видний** і **-подібний** в українській медичній терміносистемі належать до термінологічних симулякрів. Панівне становище лексем із такими складниками в українській медичній терміносистемі засвідчує дію закону *термінологічного детермінізму*. Вдаючись до діяхронної соціолінгвістичної методи, ми у статті висвітлили політичну заангажованість вживання та залучення виучуваних термінів до фахових лексикографічних джерел. Саме тому, аби сьогодні не бути заручниками приписів ненормативного словотвору сталінського колоніального дискурсу, здійснено термінологічну десимулякризацію чинної анатомічної номенклатури, а також запропоновано сім способів нормативного відтворювання німецьких медичних термінів українською мовою. Завдання перспективного дослідження полягає в подальшій десимулякризації моделей ненормативного словотвору задля стандартизації української медичної термінології й укладання якісного німецько-українського медичного словника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сайко М.А. У боротьбі за кожен термін: на шляху до створення німецько-українського медичного словника. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2018. № 37. Т. 3. С. 115–119.
2. Масенко Л. Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду: Док. і матеріали. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська акад.», 2006. 399 с.
3. Мусяця П. Медичний термінологічний бюлетень. Київ : Видавництво ВУАН, 1931. 66 с.
4. Кисільов В.Ф. Медичний російсько-український словник. Вип. 3. (відтвор. вид. 1928 року) / Нац. акад. наук України, Інст. енциклоп. дослід. Київ, 2008. 172 с.
5. Крамаревський В., П'ятак О., Савицький В., Туровець О., Шуринок А. Практичний словник медичної термінології / Всеукр. акад. наук, Наук.-досл. інст. мовознавства, Відділ термінології та номенклатури. Харків : Держ. вид. «Радянська школа», 1931. 86 с.
6. Курило О. Уваги до сучасної української літературної мови. Торонто : Видавництво «Нові дні», 1960. 199 с.
7. Цешківський Ф. *Nomina anatomica ukrainica*. Анатомічний словник. Міжнародна та українська анатомічна номенклатура, прийнята в Базелі на дев'ятих зборах анатомічного товариства. Детройт : Українське Лікарське Товариство Північної Америки, 1971. 81 с.
8. Сайко М.А. До проблеми українською мовою німецьких активних дієприкметників у медичних текстах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2018. № 35. Т. 2. С. 85–88.
9. Шевельов Ю. Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії (1947–1953 рр.). Київ : Темпора, 2012. 664 с.
10. Hertwig O. *Die Elemente der Entwicklungslehre des Menschen und der Wirbeltiere*. Anleitung und Repetitorium für Studierende und Ärzte. Jena : Verlag von Gustav Fischer, 1900. 406 S.
11. Гертвіг О. Елементи ембріології людини та хребтовців : підручник і репетиторіум для студентів та лікарів / пер. із нім. О. Черняхівського. Київ : Держ. вид-во України, 1928. 432 с.
12. Strümpell A. *Lehrbuch der speziellen Pathologie und Therapie der inneren Krankheiten*. Für Studierende und Ärzte. 16. neubearbeitete Auflage. 1. Band. Leipzig : Verlag von F.C.W. Vogel. 1907. 739 S.
13. Штрюмпель А. Підручник спеціальної патології і терапії внутрішніх хвороб : для студентів і лікарів / пер. з нім. Вип. 2. Хвороби органів травлення ; за ред. С.Г. Генеса. Київ : Держ. мед. видав., 1937. 343 с.
14. Бобрик І.І., Ковешніков В.Г. Міжнародна анатомічна номенклатура. Київ : Здоров'я, 2001. 328 с.

УДК 81'255.4'342.1

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.10-2.13>

ПОЕТИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД: АКУСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

POSITIVE TRANSLATION: ACOUSTIC FEATURES

Теряєв Д.О.,

orcid.org/0000-0001-8667-090X

доцент кафедри російської філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

На сучасному етапі розвитку лінгвістики відбувається розвиток мовленнєвої сегментології як спеціального розділу загальної та прикладної фонетики. Актуалізується вивчення звукового структурування мовленнєвих послідовностей, їх якісних і кількісних характеристик, які впливають на сприйняття усної інформації, безпомилкового декодування мовленнєвих текстів. Фонетичним експериментом визначено формування ритму в звукових реалізаціях текстів першотвору та перекладів на рівнях: тривалості звукових сегментів; пауз; показників зміни інтенсивності у мовленні; чергування тривалості акцентних періодів. На динамічних комп'ютерних спектрограмах продемонстровано акустичні картини безперервно-дискретного структурування мовленнєвих послідовностей у реальному часі та просторі. Запрограмована Олександром Пушкіним оповідальна інтонація з використанням різновидів віршового прийому enjambement (rejet, contre-rejet) творчо втілена у текстах перекладів. Встановлено закономірність на складовому рівні: у перекладах збережено кількість складів першотвору. Виокремлюється текст Євгена Гребінки – перша прижиттєва присвята Олександрю Пушкіну, в якому не витримана еквілінеарність – всього чотири віршовані рядки, проте за звуковим континуумом переклад співвідноситься з оригіналом. У пушкінському тексті та перекладі Андрія Малишка – Максима Рильського послідовність максимумів акцентних періодів збігається з числами Фібоначчі, що визначає високий рівень гармонії звучання поетичного мовлення. За тривалістю акустичних послідовностей віршованих рядків, паузальних інтервалів, параметрів амплітуд складів, чергування значень акцентних